

Michel M Walter, Silke von Lewinski: European Copyright Law: A Commentary

Matěj Myška

WALTER, Michel M; LEWINSKI, Silke von. *European copyright law : A commentary*. 1st pub. Oxford : Oxford University Press, 2010. 1555 s. ISBN 9780199227327.

Pokusit se vytvořit průvodce po „džungli“ evropských směrnic a nařízení upravujících problematiku autorského práva se zdá být úkolem nadlidským, zapracovat a kriticky okomentovat jednotlivé národní implementace předpisů tohoto „evropského autorského práva“ už hraničí s nemožným. Hned z úvodu je možno konstatovat, že renomovaným expertům vedeným editory Michelem M Walterem a Silke von Lewinskou se to podařilo, i když má výsledný opus magnum 1632 stran a bezmála dva kilogramy. Toto dílo, které je revidovanou anglickou verzí knihy *Europäisches Urheberrecht – Kommentar* od Michela M Waltera vydanou v roce 2001 v nakladatelství Springer-Verlag, poskytuje čtenáři komplexní komentář všech relevantních autorskoprávních směrnic a souvisejících nařízení.

Členění komentáře vychází z jednotné logické struktury. Po seznamu legislativních materiálů a případných verzí daného legislativního instrumentu následuje obsáhlá bibliografie k tématu, přičemž preferovány jsou články publikované v angličtině, zastoupena jsou ale i díla v němčině. Komentář každého článku je zahájen jeho zněním a vybranými recitály. Kromě výkladu jednotlivých právních otázek je pozornost věnována i legislativní historii daného ustanovení, kdy je často odkazováno na přípravné dokumenty ke směrnicím. Komentář ke každé směrnici pak doprovázejí národní zprávy o stavu implementace, které diskutují zejména problematiku oblasti a potenciální kolize s národními právními řády. Drobnou nevýhodou je zařazení České republiky (spolu s Belgií, Bulharskem, Kypr, Dánskem, Finskem, Řeckem, Irskem, Lotyšskem, Lucemburskem, Maltou, Portugalskem, Rumunskem a Slovenskou republikou) do kategorie zemí, pro něž tyto zprávy nebyly vypracovány. Pro tyto země jsou tak dostupné pouze přehledové tabulky o stavu implementace a seznam relevantní literatury. I tak se jedná o poměrně cenný zdroj informací. Vyzdvihnout lze i přehled relevantní judikatury Evropského soudního dvora a obsáhlý poznámkový aparát. Vyhledávání konkrétních informací usnadní i přehledný třicetistránkový rejstřík.

Úvodní část knihy, na které kromě hlavních autorů spolupracovali Lutz Riede a Felix Daum, uvádí čtenáře zevrubně do problematiky evropského autorského práva – v tomto kontextu jsou tak obsáhle diskutovány otázky soutěžního práva, principu volného pohybu zboží, aplikace principu nediskriminace a základních práv a svobod. Logicky nejobsáhlejší je druhá část, která se extenzivně věnuje všem sedmi základním autorskoprávním směrnicím (tj. Směrnice 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů; Směrnice 2006/115/ES o právu na pronájem a půjčování; Směrnice 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu; Směrnice 96/9/ES o právní ochraně databází; Směrnice 2001/84/ES o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla; Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti). Třetí část od Anke Schierholz je věnována kolektivní správě autorských práv. Vzhledem k absenci harmonizační úpravy nesleduje standardní formát publikace a je tak zaměřena na obecný výklad problematiky v kontextu práva EU, neopomíjí ovšem připravovanou směrnici o kolektivní správě práv. Vzhledem k jejímu praktickému významu se čtvrtá část z pera Michela M Waltera a Dominika Goebela zabývá unijní úpravou vymáhání autorských práv. Detailně jsou tak komentovány články Směrnice 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví, „protipirátského“ nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 a Směrnice 98/84/ES o právní ochraně služeb s podmíněným přístupem a služeb tvořených podmíněným přístupem. V poslední části pak hlavní editoři celkově hodnotí stav harmonizace autorského práva a práv souvisejících v Evropské unii a nastiňují možné legislativní kroky do budoucna. Podle autorů je možno harmonizaci v oblasti práva autorského a práv souvisejících označit za vcelku úspěšnou. Přesto označují evropské autorské právo za „patchwork“, který je nutno konsolidovat, doplnit a celkově zestručnit a projasnit. Dle autorů lze tohoto dosáhnout spíše než celoevropským autorským zákoníkem (který by nutně měl podobu nařízení) povšechnou autorskoprávní

směrnicí, která by vycházela ze současného *acquis*.

Po obsahové stránce nelze knize příliš vytknout – jak rozsahem, tak fundovaností a hloubkou záběru se jedná o dílo v evropském prostoru unikátní. Původní německá verze z roku 2001 byla označována jako „Jahrhundertwerk“, tedy dílem století. Inovovaná verze si zachovává všechny kvality, které jí vynesly toho hodnocení, navíc však přináší přidanou hodnotu v podobě aktuálnosti a větší jazykové přístupnosti. *European Copyright Law: a Commentary* tak představuje komplexní zpracování obsáhlé materie evropského autorského práva v jediném svazku a lze ji bez výhrady doporučit jak všem akademikům, tak i praktikujícím právníkům, kteří se zabývají touto dynamickou právní oblastí.

Martin Maisner a kolektiv: Základy softwarového práva

Adam Ptašník

MAISNER, Martin a kol. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 339 s. ISBN 9788073576387.

Knihy Základy softwarového práva kolektivu 7 autorů shromážděného uznávaným právníkem v oboru softwarového práva (ať již je to cokoli – viz dále) JUDr. Martinem Maisnerem je, dá-li se to tak říci, průkopnickým dílem na tomto poli. Dosud nebyla vydána ucelená monografie shrnující tuto oblast. Samotní autoři si však podle vlastních slov nečiní ambice, že by jejich dílo bylo úplnou a vyčerpávající vědeckou monografií, ale spíše praktickou příručkou určenou pro aplikující právníky, či manažery.

Největším přínosem této publikace je dle mého názoru fakt, že vůbec byla vydána. Na poli softwarového práva (a obecněji práva IT) existuje celá řada právních norem roztržštěných do velkého množství různých právních předpisů, a to jak ve formě celých těchto předpisů, nebo pouze jejich osamocněných ustanovení. Toto mnohdy nesystematické členění s sebou nese nesystematické členění s sebou nese nesystematické definice a matení pojmů (jeden výraz má v různých předpisech různý význam a naopak). Cílem této knihy je propojit tato oddělená ustanovení tak, aby jejich aplikace v praxi nečinila takové obtíže. Tím však zároveň přispěla k diskusi o nově konstituovaném právním oboru, který slovy autorů ani „nemá samostatnou katedru“ (s čímž samozřejmě jako člen Ústavy práva a techno-

logií Právnické fakulty Masarykovy univerzity nesouhlasím).

Zda softwarové právo je, či není právním oborem se v největší míře zabývá kapitola devátá Metodologie a systematika softwarového práva. Touto kapitolou netradičně začneme přehled obsahu, přestože je zařazena až jako poslední, neboť se vymyká standardu zbývajících kapitol této publikace. Zejména jde o čistě teoretickou rozpravu doplněnou celou řadou odkazů na odbornou zahraniční literaturu, ze které bylo čerpáno. Pokud autoři sami mají pochybnost, zda kniha je vědeckou prací, pak tato kapitola zcela bez pochyb tyto kvality naplňuje (nikoli snad proto, že autorem je vedoucí Ústavu práva a technologií a můj nadřízený, JUDr. Radim Polčák, Ph.D.). Jestliže teorie práva obvykle uvádí jako odpovědná kritéria jednotnost předmětu právní úpravy, metodu právní regulace, vnitřní a vnější systematiku a společenskou akceptaci odvětví, pak tato kapitola položila dostatečné argumenty pro splnění druhého a třetího kritéria.

Autoři neřeší s konečnou platností otázku softwarového práva jako právního odvětví, což jim však nebrání, aby se jím ve zbývajících kapitolách zabývali z praktického hlediska. Nejdříve čtenáře seznámí s problematikou počítačového programu, jeho ochranou, jak soukromoprávní (zejména autorskou), tak veřejnoprávní (správní a trestní), krátce informuje o ochraně databází, pokračuje přes historii a současnost Internetu, vč. právních aspektů domény .cz, až k otázkám smluv v oblasti IT. Dále se kniha zabývá ochranou dat a informací, a to zejména právní (fyzickou ochranu pouze stručně zmiňuje), soudním i různými alternativními druhy řízení (z nichž doporučuje praktická řešení). Nakonec jsou zařazeny kapitoly týkající se e-commerce, kriminality na Internetu a nových trendů v oblasti IT (zejména outsourcingu). Jako úplně poslední je zařazena již zmíněná teoretická kapitola o metodologii a systematice softwarového práva.

Knize lze v zásadě vytknout pouze dva nedostatky. První z nich je ne zcela jednoznačná logická struktura. Například trestněprávní aspekty softwarového práva se řeší v kapitole první z hlediska počítačových programů (podkapitola 1.8), čtvrté z hlediska ochrany osobních údajů (4.2) a v samostatné kapitole osmé (Kriminalita v kyberprostoru). Obdobně smluvním aspektům je věnována samostatná kapitola třetí, ale zabývá se jimi také kapitola čtvrtá z hlediska ochrany dat a informací (4.5), šestá v rámci e-commerce (6.2) a sedmá z hlediska outsourcingových projektů (7.6). Stejně

tak jsou roztržena i další témata. Tento nedostatek bych přičítal jednak širšímu autorskému kolektivu, jehož jednotliví členové se jistě rádi rozepíší o oblasti svého zájmu a nenechají se příliš omezovat ostatními, ale hlavně roztržitosti samotné právní úpravy. Jestliže chtěli autoři zpracovat nesystematické právní předpisy tak, aby byly srozumitelnější zejména tím, že je uspořádají do určité struktury, tento cíl se jim téměř úplně povedl, neboť strukturální nedostatky publikace jsou nesrovnatelně menší než u právních předpisů.

Druhý nedostatek je ještě méně závažný. Dle mého názoru kniha málo využila potenciálu stát se praktickou příručkou pro aplikující odborníky (ať již právníky, informatiky nebo manažery), a to proto, že neobsahuje velké množství praktických rad. Výjimkou budiž kapitola třetí týkající se smluv a podkapitola 5.7 v rámci problematiky řešení sporů, obě napsané samotným vedoucím autorského kolektivu. Jinak zde chybí návody, jak se vyhnout v praxi často se opakujícím chybám, upozornění na úskalí ne příliš jasných právních předpisů a řešení jejich výkladu pomocí dostupné judikatury.

Tento můj povzdech je spíše doporučením pro eventuální druhé vydání, popř. pro autory, kteří se budou touto knihou inspirovat a vytvoří mj. na jejím základě další hodnotná díla. I kdyby přínosem knihy byla jen tato skutečnost, jednalo by se jistě o dílo na tomto poli vítané. Nicméně si myslím, že si najde své početné čtenáře také mezi zamýšlenou cílovou skupinou, tedy odborníky ze sféry právní, ekonomické i technické. A ačkoli nemá vědecké ambice, myslím, že také přispěla svými argumenty k tomu, aby softwarové právo nebylo pokládáno za pouhé právo koňské (viz podkapitola 9.3).

Lukáš Jansa, Petr Otevřel: Softwarové právo: Praktický průvodce právní problematikou v IT

Matěj Myška

JANSA, Lukáš; OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo : praktický průvodce právní problematikou v IT*. Vyd. 1. Brno : Computer Press, 2011. 340 s. ISBN 9788025134580.

Problematika softwarového práva, ač se v praxi stává stále důležitější, nenacházela po dlouhou dobu v českém prostředí, kromě obecných autorskoprávních publikací, adekvátní odezvu ve specializovaných odborných právnických monografiích. Situace se začala měnit

postupně k lepšímu od minulého roku, kdy vyšly dvě stručnější publikace od Bohumíra Štědroně¹ a Jiřího Matznera.² Na komplexnější podchycení tématu si musela česká odborná veřejnost počkat až do jara tohoto roku, kdy vyšly téměř současně hned dvě rozsáhlé publikace věnující se právu a počítačovým programům, a to „Základy softwarového práva“³ od autorského kolektivu vedeného Martinem Maisnerem a v tomto článku recenzované „Softwarové právo“ od Lukáše Jansy a Petra Otevřela.

Oba autoři, profesí advokáti z kanceláře Jansa, Mokřý, Otevřel & partneři, jsou známi svými články např. na serverech lupa.cz a pravoit.cz, ve kterých řešili právě partikulární otázky softwarového práva. Kniha „Softwarové právo“ je pak logickým výstupem této dlouhodobé publikační činnosti, v němž autoři uceleně a obsáhle zapracovali své dlouholeté zkušenosti z oboru. Z tohoto vyplývá i celkové zaměření publikace, která není vědeckým pojednáním o ochraně počítačových programů právem (ostatně takové ambice si ani neklade), ale praktickým průvodcem „nástrahami“ právní regulace software pro IT manažery, programátory i uživatele.

Cílové skupině čtenářů odpovídá a vychází vstříc i **formální** úprava. Jedná se tak o dobře strukturovaný text, nezátížený obsáhlým poznámkovým aparátem, který svým moderním členěním často připomíná webovou stránku. Každá kapitola tak obsahuje jak stručný přehled obsahu, tak i krátké shrnutí probrané materie. Výklad je dále dělen graficky zvýrazněnými praktickými tipy a upozorněními, čeho se při úpravě smluvních vztahů týkajících se softwaru vyvarovat. K snazšímu pochopení komplikované materie dále přispívá její vizualizace pomocí schémat, tabulek a názorných ilustrací. Celkové je grafická úprava velice zdařilá, přehledná a umožňuje rychlé vyhledání potřebné informace. Formou přílohy publikaci doplňují texty ustanovení vybraných právních předpisů. Toto řešení zvyšuje komfort při práci s knihou a navíc minimalizuje zbytečné parafrázování zákonné úpravy v rámci samotného textu.

Co se týče samotné **obsahové** stránky, provádějí autoři čtenáře v pod-

1 ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 199 s. ISBN 9788073575557.

2 MATZNER, Jiří. *Právní úprava počítačového programu z pohledu autorského práva*. Vyd. 1. Ostrava : Key Publishing, 2010. 78 s. ISBN 9788074180576.

3 MAISNER, Martin a kol. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 339 s. ISBN 9788073576387.